

Nr 55.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas; given Stockholms slott den 23 maj 1914.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt 87 § regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Oscar von Sydow.

Förslag

till

LAG**angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.**

Häri genom förordnas som följer:

1 kap.

Om avvisning av utlänning, som till riket ankommer.

1 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter av polismyndighet avvisas.

Samma lag vare om annan utlänning, som till riket ankommer för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning.

Här till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, och kan det skäligen antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvisning ske.

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å invandrare, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorad; dock att den, som vunnit medborgarrätt i annat land, må avvisas på sådan grund, som i tredje stycket sägs.

2 §.

Finnes avvisning böra äga rum, skall till utläningen överlämnas skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför; och skall beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utläningen har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

3 §.

Vill utläning klaga däröver, att han avvisats, äger han hos Konungens befallningshavande anföra besvär, vilka, vid talans förlust, skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å trettionde dagen efter det besked angående avvisningen blev klaganden tillställt; klaganden likväl obetaget att, på eget äventyr, i betalt brev med allmänna posten till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de inom nämnda tid dit inkomma.

4 §.

Äro besvär över avvisning anförda, skall Konungens befallningshavande infordra polismyndighetens utlåtande, så ock avskrift av protokoll vid förhör, som må hava i ärendet hållits, samt av beskedet, där det samma icke med besvären ingivits.

Sedan infordrade handlingar inkommit, meddele Konungens befallningshavande snarast möjligt beslut i ärendet.

Över Konungens befallningshavandes beslut må ej klagan föras.

5 §.

Avvisning gånge i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person varde, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg förd ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han hit ankommit, där ej särskilda omständigheter däremot föreligga, såsom att landet är avlägset beläget eller att han därifrån utvisats.

Kan avvisning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, utläningen av polismyndigheten tagas i förvar.

2 kap.

Om utlännings utvisning från riket.

6 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utläningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för olovlig brännvinsförsäljning eller för det han, utan vederbörligt tillstånd, här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit, för annat brott än ovan avses, dömd till frihetsstraff, för så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 7 § sägs, före straffets slutliga avtjänande blivit i ärendet hållet;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om utlämning, som faller fattigvården till last och förty bör hemsändas, är särskilt stadgat.

7 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 6 § sägs, föranstalte Konungens befallningshavande därom, att utlämningen så snart ske kan inställas till förhör inför Konungens befallningshavande;

dock må, där utlänningen förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äge utlänningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, förordne Konungens befallningshavande lämplig person att honom biträda.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna å ärendets utgång inverka.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att, så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att, där till utvisning dömes, densamma kan omedelbart efter strafftidens utgång verkställas.

8 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning på grund av stadgande i 6 § föreligga, göra därom anmälan hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker, då må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

9 §.

Utslag, varigenom till utvisning dömes, skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr, som i 15 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och give Konungens befallningshavande i utslaget till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill i utslaget söka ändring, samt tillställe honom så fort ske kan skriftligt utslag. Är utlänningen tillstädes, skall utslaget för honom muntligen avkunnas.

10 §.

Har utslag meddelats, varigenom utlännning förklarats skola utvisas, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det utslaget för honom avkunnades eller, om det ej avkunnats, blev honom annorledes delgivet, inför Konungens befallningshavande avgiva förklaring, att han åtnöjes med utslaget. Där utlänningen förvaras i häkte,

må förklaringen i vittnens närvaro upptagas av tillsyningsmannen eller föreståndaren vid häktet; och åligge den myndighet, inför vilken förklaringen avgivits, att ofördröjligen insända underrättelse därom till Konungens befallningshavande.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

11 §.

Vill den, som genom Konungens befallningshavandes utslag förklarats skola utvisas, överklaga utslaget, äger han däröver hos Konungen anföra besvär, vilka, vid talans förlust, skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å åttonde dagen efter det utslaget för klaganden avkunnades eller, om det ej avkunnats, blev honom annorledes delgivet; klaganden likväl obetaget att, på eget äventyr, i betalt brev med allmänna posten till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de inom nämnda tid dit inkomma. Där klaganden i häkte förvaras, må besvären inom tid, som nyss är sagd, avlämnas till tillsyningsmannen vid häktet; och vare denne pliktig att ofördröjligen insända besvären till Konungens befallningshavande.

Vill utlänning, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligge Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall Konungens befallningshavande så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar, insända till vederbörande statsdepartement.

12 §.

Konungens befallningshavandes utslag, varigenom till utvisning dömts, varde genom Konungens befallningshavandes försorg bragt till verkställighet.

Den utvisade bör befordras till sitt hemland, där ej särskilda omständigheter däremot förekomma, såsom att landet är avlägset beläget eller den utvisade där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan den utvisade ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han i riket inkommit, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han från det landet utvisats.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

13 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordne Konungen, att förhör skall i ärendet hållas inför Konungens befallningshavande; och gälle i fråga om sådant förhör vad i 7 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning, varom i denna paragraf sägs, förordne Konungen efter omständigheterna.

14 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning jämlikt 13 § föreligga, göra därom anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

15 §.

Har utlänning, som jämlikt denna lag blivit härifrån utvisad, till riket återvänt utan tillstånd av Konungen, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, varde han omedelbart förd ur riket; och förfares därvid enligt de i 12 § angivna grunder.

Den, som skäligen misstänkes för brott, varom i denna paragraf sägs, skall i häkte tagas.

3 kap.

Särskilda bestämmelser.

16 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd, varom i 1 eller 2 kap. sägs, vare han skyldig gälta kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

Har utlänning, varom i 1 § sägs, med fartyg till riket ankommit och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att utlänningen skulle komma att härifrån avvisas, vare, där sådan

åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att, utan ersättning från statsverkets sida, återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom rimlig tid återvänder till nämnda land.

17 §.

Med polismyndighet avses i denna lag för landet kronofogde eller länsman samt i stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal.

För köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, må Konungens befallningshavande kunna förordna polisman, som äger behörighet till länsmanstjänst, att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet.

18 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äge Konungen ej mindre förordna, att utlänning, som till riket ankommer, skall i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Konungen meddelas, hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst, än även utfärda de särskilda bestämmelser, som eljest, med avseende å riket i dess helhet eller beträffande viss ort, må för utlänningars övervakande finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvisning eller utvisning förordna efter omständigheterna.

19 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad ovan stadgats, må erfordras med avseende å verkställighet av avvisning eller utvisning, meddelas av Konungen.

Huru ersättning åt biträde, varom i 7 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1915.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den
8 april 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmälde chefen för civildepartementet statsrådet von Sydow riksdagens skrivelse den 28 maj 1913 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas, i vilken skrivelse riksdagen, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:ts omförmälda proposition icke kunnat av riksdagen bifallas, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning i ämnet.

Härefter anförde föredragande departementschefen:

»Första uppslaget till den lagstiftningsfråga, som nu åter anmäles inför Eders Kungl. Maj:t, gavs genom riksdagens skrivelse den 20 mars 1907, däri riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, varigenom för lan-

Föregående
lagförslag.

det skadlig invandring så vitt möjligt måtte hindras samt i övrigt utlänningars inflyttning och bosättning inom landet på lämpligt sätt ordnas. Sedan över riksdagens berörda framställning överståthållarämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län avgivit yttranden ävensom kommerskollegium inkommit med utlåtande, utarbetades inom civildepartementet ett förslag till lag i ämnet. Vid upprättandet av berörda förslag togs hänsyn jämväl till vad av justitieombudsmannen i hans ämbetsberättelse till 1910 års riksdag anförts rörande önskvärdheten av lagbestämmelser angående grunderna för och förfarandet vid utvisning ävensom beträffande därmed sammanhängande frågor. Det inom civildepartementet sålunda utarbetade »förslag till lag rörande tillsyn å utlänningar i riket» blev jämlikt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 31 mars 1911 hänskjutet till lagrådets granskning. I fråga om vissa väsentliga bestämmelser i förslaget, till vilka jag anhåller att i det följande få återkomma, hemställde lagrådet, att desamma måtte ur förslaget utgå; även beträffande andra delar av förslaget framställdes åtskilliga anmärkningar. Sedan förslaget omarbetats i huvudsaklig överensstämmelse med lagrådets yttrande, blev detsamma, under rubrik »förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas», genom proposition den 31 december 1912 förelagt 1913 års riksdag. I avgivet utlåtande, för vilket jag får tillfälle att i det följande redogöra, hemställde lagutskottet på anförda skäl, att riksdagen måtte, med förklarande, att propositionen icke kunnat bifallas, anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga nytt förslag till lagstiftning i ämnet. Första kammaren biföll ett framställt yrkande, att kammaren, med utelämnande av all motivering, endast skulle godkänna det slut, vartill utskottet i berörda utlåtande kommit. Andra kammaren biföll vad utskottet i sitt utlåtande hemställt.

Det ifrågavarande förslaget.

Därefter har, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1913, dåvarande chefen för civildepartementet samma dag dels uppdragit åt revisionssekreteraren H. V. Himmelstrand och landssekreteraren S. A. Lilja att inom departementet biträda med utarbetande av förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas jämte de övriga författningar, som i sammanhang därmed kunde erfordras, dels ock anmodat professorn vid Stockholms högskola N. E. Alexanderson och advokaten Eliel Löfgren att inom departementet biträda vid de förberedande överläggningarna i ämnet. Arbetet med ifrågakomna lagförslag har, sedan jag tillträdde mitt ämbete, inom civildepartementet fullföljts och är nu avslutat.»

Föredragande departementschefen uppläste därefter det sålunda inom civildepartementet utarbetade *förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas*, av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar; varefter föredraganden vidare anförde:

»Det under år 1911 till lagrådet remitterade förslaget till lag rörande tillsyn å utlänningar i riket innehöll bestämmelser om anmälningsskyldighet för vissa till riket ankommande utlänningar. Vidare meddelades föreskrifter om avvissning av hit ankommande zigenare och vissa andra icke önskvärda invandrare; och slutligen gävos bestämmelser om utlännings utvisning från riket.

Stadganden
om anmäl-
ningsskyldig-
het och uppe-
hållsbok
i 1911 års
förslag.

I fråga om anmälningsskyldigheten var huvudregeln, att utläning, som till riket inkommit i syfte att här vinna uppehälle eller bosätta sig, skulle inom viss kort tid hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst och därvid lämna vissa uppgifter angående sin person. Om polismyndigheten icke funne anledning till utlännings avlägsnande från riket föreligga, skulle för honom utfärdas en uppehållsbok, upptagande nyss nämnda uppgifter; boken skulle, vid ombyte av boningsort inom riket, för vederbörande myndigheter uppvisas. I boken skulle ock i vissa fall ske anteckning, därest utläningen ådömdes straff. Bestämmelserna om utlännings anmälningsskyldighet kompletterades av föreskrift om skyldighet för den, som hyste utläning, att därom göra anmälan hos polismyndighet. De nu omförmälda stadgandena voro upptagna i 1—10 §§ av förslaget. I samma förslags 29 § tillades Kungl. Maj:t befogenhet att, där sådant av särskilda omständigheter påkallades, i fråga om utläning, som inkomme från visst land eller till viss del av riket, förordna om vissa skärpningar av den allmänna anmälningsskyldigheten. Enligt 30 § skulle Kungl. Maj:t, där sådant för rikets försvar erfordrades, kunna i fråga om vissa områden anordna en särskild anmälningsskyldighets procedur. Slutligen ägde, jämlikt 31 §, i händelse av krig eller fara för krig Kungl. Maj:t, utan hinder av den föreslagna lagens bestämmelser, utfärda de föreskrifter, som för utlänningsars övervakande erfordrades.

Beträffande de nu nämnda kontrollbestämmelserna anförde lagrådet, att det remitterade förslagets ståndpunkt härutinnan knappast syntes vara av beskaffenhet att kunna godkännas. Givetvis vore det ock förenat med nära nog oöverbärliga svårigheter att här få till stånd en fullt tillfredsställande anordning. Med hänsyn till den internationella samfärdselns utveckling och dess utomordentliga betydelse för det moderna samhällslivet kunde det nämligen icke, åtminstone icke under normala förhållanden, ifrågasättas att göra den föreslagna kontrollen allmän och

således utsträcka densamma till alla i riket inkommande utlänningar. Och då det givetvis icke låte sig göra att inrikta kontrollen allenast å sådana grupper eller individer, beträffande vilka den vore av inre grunder önskvärd eller behöfelig, utan man för utskiljandet av de grupper, kontrollen skulle gälla, måste tillgripa vissa yttre, mer eller mindre godtyckliga grunder, kunde det icke undvikas, att, huru man än avfattade kontrollbestämmelserna, dessa komme att drabba en stor mängd utlänningar, med avseende å vilka särskild uppsikt icke vore erforderlig, men däremot icke bliva tillämpliga måhända just i sådana fall, där uppsikt framför allt vore påkallad. Det föreslagna kontrollsystemet skulle medföra omgång och besvär för utlänningarna och dessutom leda till en väsentlig ökning av vissa polismyndigheters arbetsböda. Det vore knappast möjligt att så anordna kontrollföreskrifterna, att icke den, som ville undandraga sig desamma, kunde utan större svårighet vinna sitt syfte. Vad särskilt beträffade den synpunkten, att med de föreslagna bestämmelserna skulle vinnas möjlighet att kontrollera själva invandringen till riket, torde i detta hänseende något nämnvärt gagn icke vara att förvänta av dylika bestämmelser. Det vore nämligen föga antagligt, att utlänning, mot vilken redan vid tiden för invandringen avvisning eller utvisning kunde behöva vidtagas, komme att själv genom anmälan om sin ankomst till riket bereda myndigheterna tillfälle att ingripa. På grund av vad sålunda anförts och då de ifrågasatta bestämmelserna om avvisning och utvisning uppenbarligen icke med nödvändighet förutsatte tillvaron av de föreslagna kontrollbestämmelserna, hemställde lagrådet, att det måtte tagas under öfvervägande, huruvida icke bestämmelserna om anmälningskyldighet för utlänningar borde ur förslaget utgå. — Såsom erfarenheten visat, kunde dock särskilda omständigheter göra det erforderligt att anordna särskild uppsikt över utlänningar, vilka inkomme från visst land eller till viss del av riket, och att på grund härav stadga anmälningsplikt särskilt för dessa utlänningar. Med hänsyn till sådana fall syntes emellertid vara tillräckligt, att å Kungl. Maj:t inrymdes rätt att förordna om de kontrollbestämmelser, som kunde finnas erforderliga. För den händelse bestämmelserna i 1—10 §§ funnes böra utgå ur förslaget, torde därför såväl dessa bestämmelser som de därmed i sammanhang stående föreskrifterna i 29 § av förslaget böra ersättas med ett allmänt stadgande angående dylik rätt för Kungl. Maj:t, vilket stadgande torde böra inbegripa jämväl de fall, som förutsattes i 30 och 31 §§ av förslaget. Denna kontroll skulle kunna smidigare än som genom lagfästa regler vore möjligt anpassas efter det verkliga behovet, som i förhållande till särskilda länders med-

borgare gjorde sig gällande tid efter annan med olika styrka. Och någon betänklighet mot att lägga en dylik allmän befogenhet i Kungl. Maj:ts hand borde från förslagets ståndpunkt så mycket mindre förefinnas, som enligt 29—31 §§ under särskilda förhållanden, vilkas vikt icke kunde av annan än Kungl. Maj:t bedömas, åt Kungl. Maj:t inrymts en mycket vidsträckt befogenhet i fråga om kontrollen.

I enlighet med vad lagrådet sålunda hemställt blevo de nämnda 1—10 §§ av 1911 års förslag icke upptagna i det 1913 års riksdag förelagda förslaget, vilket däremot, i 19 §, innehöll en bestämmelse, i sak motsvarande den i 18 § av det nu förevarande förslaget upptagna. — Lagutskottet yttrade i förevarande avseende, att utskottet väl funne lagrådets berörda anmärkningar vara synnerligen vägande; men utskottet hade icke för sin del ansett det härmed vara slutgiltigt utrett, att föreskrifter om kontroll å utlänningar, som i riket inkomme, och en för sådant ändamål anordnad anmälningsskyldighet kunde utan olägenhet undvaras och att icke lagstiftningen på förevarande område alltså borde innehålla bestämmelser härom, om än i annan form än i det till lagrådet remitterade förslaget. Det syntes uppenbart, att för vinnande av en effektiv lagstiftning av ifrågavarande art vore nödigt, att myndigheterna bereddes tillfälle att hålla reda på hit ankommande utlänningar och öva kontroll över deras uppehållsort och deras förehavande i landet. Det vore icke för mycket begärt, att, då svenska medborgare vore underkastade en omfattande registrerings- och anmälningsskyldighet, man såvitt möjligt sökte genomföra en skyldighet för utlänningar att hålla myndigheterna i landet underkunniga om sitt vistande härstädes. Uti det av kommerskollegium i ämnet avgivna utlåtande hade också kollegium bestämt framhållit nödvändigheten av föreskrifter, på grund av vilka polismyndigheterna kunde erhålla kännedom om alla i riket vistande utlänningar. I Danmark och Norge, vilka med hänsyn till ifrågavarande förhållanden måste anses med vårt land närmast jämförliga, innehölle lagstiftningen på detta område bestämmelser om anmälningsskyldighet. Och det måste anses önskvärt, att lagstiftningen på detta område i de tre nordiska länderna såvitt möjligt anordnades efter samma principer, även om i vårt land rådande särförhållanden påkallade åtskilliga olikheter i detaljerna. Det ändamål, som den av utskottet ifrågasatta lagstiftningen avsåge att tjäna, kunde enligt utskottets mening icke på ett tillfredsställande sätt vinnas genom överlåtande åt Kungl. Maj:t att på administrativ väg anordna en anmälningsskyldighet, där sådant på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt. Även om man bortsåge ifrån att denna Kungl. Maj:t i lagen medgivna

rätt närmast angåves såsom avseende undantagsförhållanden, kunde i allt fall därmed icke tillgodoses det ändamål, som med en sådan lagstiftning som den förevarande i huvudsaklig mån avsåges, nämligen att utgöra ett behöfligt stöd för vederbörande myndigheter vid ingripande mot skadliga utländska element.

Ehuru de skäl, utskottet sålunda anfört, kunna vara värda beaktande, har jag dock funnit mig böra ansluta mig till lagrådets ståndpunkt. Att utsträcka kontrollbestämmelsernas tillämplighet till alla utlänningar låter sig givetvis, bland annat av hänsyn till den internationella samfärdselns krav, icke göra; och att så anordna lagens bestämmelser, att genom dem träffas just de personer, om vilkas förehavanden här i riket det av olika anledningar kunde vara önskvärt att äga kännedom, torde möta allt för stora tekniska svårigheter. Men även om man gjorde sagda bestämmelser allmängiltiga och om den vidlyftiga apparaten komme att fungera oklanderligt, så att icke någon av de med kontrollen avsedda personer kunde undandraga sig densamma, synes det mig likväl tvivelaktigt, huruvida något väsentligt vore därmed vunnet. Den kontroll, som därigenom komme till stånd, skulle enligt mitt förmenande bliva av huvudsakligen formell natur och med hänsyn till de praktiska resultaten av föga värde. Visserligen skulle utlänningen vara skyldig att medföra och för vederbörande myndigheter uppvisa sin uppehållsbok med däri intagna personaluppgifter. Men att dessa uppgifter vore överensstämmande med de verkliga förhållandena, därför ägde man ingen garanti. Någon säkerhet härutinnan kan vinnas endast genom systemet med passtväng, som innebär skyldighet för inkommande utlänning att förete av myndighet i hemlandet utfärdad legitimationshandling. Ett stadgande i denna riktning fanns också i 29 § av 1911 års förslag, enligt vilket Kungl. Maj:t för särskilda fall ägde föreskriva, att invandrare skulle förete legitimationshandlingar och att vid brist på sådana avvisning skulle ske. Emellertid kan det ju icke komma i fråga att i vårt land såsom en för normala förhållanden gällande ordning återinföra det för mer än ett halvt århundrade sedan avskaffade passtvänget. — Väl vore det önskvärt, att, såsom lagutskottet yttrat, myndigheterna bereddes tillfälle att öva kontroll över här vistande utlänningars uppehållsort och deras förehavanden i landet. Men genom anordningen med uppehållsbok kommer man icke längre, än att vederbörande utlänningars vistelseort och resor här i riket kunna fastställas. Om hans förehavanden i övrigt vinnes icke därigenom någon kännedom. Visserligen innehöll, såsom nyss är nämnt, 1911 års förslag en föreskrift om införande i utlänningars uppehållsbok av uppgifter om vissa straff, som kunde hava blivit

honom ådömda. Genom dessa uppgifter skulle ju någon upplysning hava erhållits om utlänningens förhållande här i riket; men på skäl, som jag anser vara fullt giltiga, har lagrådet med bestämdhet avstyrkt nämnda föreskrift. I enlighet med vad jag nu anført, är det min uppfattning, att ett på nu angivna eller liknande grunder uppbyggt kontrollsystem skulle, hur det än i detaljerna anordnades, bliva av skäligen ringa effektivitet. Vad slutligen angår den förut omförmälda, från de nu nämnda kontrollbestämmelserna i 1911 års förslag i viss mån fristående föreskriften, att den, som hyste utlänning, skulle vara skyldig därom göra anmälan hos polismyndighet, synes mig ett ordningsstadgande i denna riktning lämpligen böra meddelas; men detta torde, såsom ock lagrådet antytt, böra ske i administrativ väg. Jag har således ansett, att i förevarande förslag icke böra upptagas några bestämmelser, motsvarande föreskrifterna i 1—10 §§ av 1911 års förslag.

Lika med lagrådet finner jag emellertid, att det på grund av särskilda omständigheter kan bliva erforderligt att anordna särskild uppsikt över vissa utlänningar. Förslaget av 1912, i vilket ju stadgandena i de tio första paragraferna av 1911 års förslag uteslutits, innehöll, i 19 §, att i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt, Kungl. Maj:t skulle äga ej mindre förordna, att utlänning, som till riket ankomme, skulle, i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst, än även utfärda de ytterligare bestämmelser, som för utlänningars övervakande kunde finnas nödiga. Detta stadgande har, i sak oförändrat, influtit i det förevarande förslaget och dess 18 §.

I detta sammanhang tillåter jag mig nämna, att chefen för finansdepartementet, enligt vad han meddelat, har för avsikt att inom den närmaste tiden inför Eders Kungl. Maj:t anmäla ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, enligt vilket förslag utlänning, som vill här i riket under kringresande eller kringvandrande idka hantverk eller annan hantering, skall vara skyldig att därtill utverka sig tillstånd av Kungl. Maj:ts befallningshavande. De nya bestämmelserna skulle väsentligen överensstämma med vad som nu är föreskrivet i fråga om svenska undersåtars rätt att idka gårdfarihandel. Därest sådana bestämmelser komma till stånd, torde detta medföra en ur alla synpunkter önskvärd inskränkning av dylika utlänningars verksamhet här i riket.

Såsom av det anförda framgår, intager ifrågavarande lagförslag, vad utlänningars anmälningsskyldighet beträffar, samma ståndpunkt som det 1913 års riksdag förelagda förslaget. Även i övrigt anser jag en lagstiftning på förevarande område lämpligen kunna anordnas i enlighet med de grunder, på vilka sistnämnda förslag vilar. De skiljaktigheter, som förefinnas emellan de två förslagen, äro till största delen föranledda av vad lagutskottet i frågan yttrat. För de huvudsakliga skiljaktigheterna går jag nu att redogöra.

Avvisning.

I förevarande förslags första kapitel, motsvarande första kapitlet av 1912 års förslag, meddelas bestämmelser om avvisning av utlänning, som till riket ankommer. Sådan avvisning sker genom polismyndighet efter en summarisk prövning, snarast möjligt efter utlänningens ankomst. Enligt 1 § skola avvisas utländska zigenare ävensom personer, som uppenbarligen hava för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller genom vissa angivna, under kringvandring utövade näringsfång. Vidare skall avvisning ske, där utlänning, som till riket ankommer för att söka uppehälle, skäligen bör antagas sakna möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning. Av motsvarande stycke i 1 § av 1912 års förslag har andra punkten ansetts böra uteslutas. Densamma torde icke hava inneburit annat eller mera, än vad första punkten i en allmängiltig form utsäger. — Enligt 1912 års förslag voro allenast de nu nämnda grupperna föremål för avvisning.

Då det år 1911 remitterade förslaget undergick granskning av lagrådet, hemställde en av lagrådets ledamöter, att bestämmelserna om avvisning måtte ur förslaget utgå, därvid denne ledamot emellertid yttrade, att, därest den föreslagna lagstiftningen om avvisning kunnat riktas mot kända brottslingar, »bondfångare», prostituerade och vissa andra grupper av utlänningar, fördelarna av avvisningsinstitutets införande måhända skulle kunnat uppväga de med detsamma förenade olägenheter. Lagutskottet anförde härutinnan, att de föreslagna avvisningsbestämmelserna syntes i så måtto otillfredsställande, som de icke kunde vinna tillämpning mot vissa kategorier, vilka väl ägde förmåga, men, enligt vad på fullgoda grunder kunde antagas, icke avsikt att här ärligen försörja sig. Avvisningsstadgandena kunde alltså endast sällan vinna tillämpning å yrkesprostituerade, sutenörer, yrkesspelare och andra dylika individer, i fråga om vilka det dock vore synnerligen angeläget, att de omedelbart kunde avvisas. Angående denna fråga delar jag till fullo den inom lagrådet och utskottet uttalade uppfattningen om önskvärdheten av avvisningsprocedurens utsträckning till nu omförmälda invandrare; och hava förty bestämmelser i denna riktning intagits i förevarande para-

graf av förslaget. Med lättare kommunikationer och av andra skäl hava de hel- och halvkriminella grupper, som det här gäller, blivit allt mera rörliga. Även vårt land har ju på senare tid, särskilt vid utställningar och liknande tillfällen, fått mottaga besök av farliga utländska förbrytare. Å andra sidan hava, till följd av ett genomfört samarbete mellan de olika ländernas polismyndigheter, dessa vunnit ökad kännedom om utländska brottslingar. Vid sådant förhållande synes man icke böra hysa betänkligheter mot, att den polistjänsteman, som i en invandrare igenkänner en utländsk förbrytare, skall äga befogenhet att förvägra denne tillträde till riket. Såsom de för den internationella förbrytartypen karakteristiska brottsarterna torde vara att anse mynt- och sedelförfälskning, rån, tjuvnad, alla slag av bedrägeri, inklusive falskt spel. Där polismyndigheten, på grund av sin kännedom om en viss invandrades föregående, finner det skäligen kunna förväntas, att denne skulle komma att här i riket begå brott av nyss nämnda beskaffenhet, skall enligt förslaget avvisning kunna ske. Det är förut i detta ärende omförmält, hurusom prostituerade kvinnor av utländsk nationalitet ofta begiva sig hit till riket för att härstädes ägna sig åt yrkesmässig skörlevnad; nämnda kvinnor bliva i regeln häktade för lösdriveri och hem-sända, men dock händer det icke sällan, att de återvända hit. Enligt förslaget kan även mot dessa, så ock mot sutenörer, avvisningsåtgärd vidtagas.

De tre följande paragraferna, vilka återgiva innehållet i motsvarande paragrafer av 1912 års förslag, innehålla bestämmelser angående klagan över avvisning. Förslagets 5 §, som handlar om verkställighet av avvisning, har nu omformulerats i huvudsaklig överensstämmelse med vad lagrådet därutinnan yttrat.

Andra kapitlet av förevarande, liksom av 1912 års, förslag handlar om utlännings utvisning från riket. Även i detta kapitel hava åtskilliga ändringar vidtagits. — I det förevarande förslagets 6 §, motsvarande paragrafen med samma nummer i förslaget av 1912, angivas grunderna för den utvisning, som handhaves av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Enligt bestämmelsen under 1) utvisas lösdrivare, bettlare med flera; bestämmelsen har ytterligare omredigerats i enlighet med lagrådets yttrande. Lagutskottet har funnit utvisningsåtgärd böra kunna tillämpas jämväl å yrkesprostituerade, sutenörer, yrkesspelare och andra dylika samhällsskadliga individer, även utan att de råkat i kollision med rättvisan. Även jag anser, att sådana personer böra utvisas. Visserligen torde utvisning härvidlag ofta kunna ske redan på grund av föreskriften om lösdrivares utvisande, men en särskild bestämmelse, avseende de

Utvisning.

av utskottet angivna utläningar, har dock synts böra införas under 2) av denna paragraf.

Jämlikt stadgandena under 3) och 4) kan utvisning ske på grund av vissa brott, vartill utläning utom eller inom riket gjort sig skyldig. Förslaget av 1912 innehöll i 6 § b), att den, som här i riket underginge eller inom loppet av de närmast förflutna fem åren undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skulle utvisas, för så vitt brottets beskaffenhet eller hans vandel i övrigt föranledde till antagande, att fara av hans vistelse i riket kunde uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Härutinnan har lagutskottet — som ansett förutsättningarna för utövning av Kungl. Maj:ts befallningshavandes utvisningsrätt böra i vissa hänseenden närmare fixeras och jämväl begränsas i syfte att förekomma möjligheterna av en obillig tillämpning — yttrat, att stadgandet, att den skulle utvisas, som underginge eller inom loppet av de närmast förflutna fem åren undergått sådant straff, torde vara alltför allmänt avfattat och därigenom kunna föranleda en ojämn och stundom måhända icke avsedd tillämpning ävensom under alltför lång tid försätta den enskilde i en betänkligt otrygg ställning. Det syntes utskottet böra ifrågasättas, huruvida icke den utvisningsåtgärd, som grundades på ådömandet av frihetsstraff, alltid borde äga rum i omedelbart sammanhang med det ådömda straffets avtjänande, även om beslutanderätten, såsom enligt förslaget, tillades icke domstol utan administrativ myndighet. Jag delar utskottets mening i detta avseende; och har det nya förslaget alltså i enlighet härmed avfattats. Utskottet har vidare ansett en så allmänt uttryckt utvisningsanledning som att någons »vandel i övrigt föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet», icke vara tillräckligt klar och bestämd. Vad utskottet sålunda anfört synes mig icke sakna fog; berörda uttryck har således i det förevarande förslaget uteslutits. Vad angår den utvisning, som grundar sig på brott, begånget utomlands, har i det nu ifrågavarande, liksom i det föregående förslaget hänvisning skett till lagen angående utlämning av förbrytare den 4 juni 1913. Dennas huvudregel är, att utlämning må ske för sådan brottslig gärning, som är eller, om den hade begåtts i Sverige och under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse såsom brott, varå enligt den svenska allmänna strafflagen eller den svenska sjölagen svårare straff än fängelse kan följa. Någon ytterligare betingelse för utvisning, utöver det utrikes begångna brottets omförmålda egenskap, anser jag icke behöva lagstadgas, Kungl. Maj:ts befallningshavande naturligen alltid obetaget att taga hänsyn till de särskilda om-

ständigheter, som i ett visst fall kunna tala för, att utvisning icke bör ske.

Vidkommande därefter stadgandet under 5) i förevarande paragraf, så avviker detta i vissa avseenden från motsvarande bestämmelse i 1912 års förslag, enligt vilken utvisning kunde ske, där utlänning inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som vunnit laga kraft, dömts för olaga handel, dock ej om förseelsen skett i ringa omfattning eller eljest varit av obetydlig art. Enligt 26 § av förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 skall på särskild prövning av Kungl. Maj:t i varje fall bero, om utländsk man eller kvinna må här i riket idka handelsrörelse; dock är utlänning, under alla förhållanden och även om han undfått tillstånd till handelsutövning, förbjudet att idka gårdfarihandel eller att låta sig användas såsom biträde vid dylik handel, vare sig den sker för svensk eller utländsk mans räkning. Trots detta förbud torde emellertid den av utlänningar här i riket bedrivna gårdfarihandel fortfarande pågå i avsevärd utsträckning, de klagomål, som häröver från svenska köpmän framförts så väl i detta ärende som eljest, äro tyvärr väl grundade. Genom ifrågavarande olovliga näringsfång icke blott skadas svenska handelsidkares legitima intressen, utan förledas ock mindre omdömesgilla köpare att giva ut sina penningar för onödigt och ofta tämligen värdelöst kram. Att i fråga om gårdfarihandel, som av utlänning bedrives, stadga utvisning som påföljd utöver straffet synes således vara välbetänkt. Härvid bör man emellertid enligt min åsikt stanna. Beträffande övriga slag av sådan olaga handel, som omförmäles i näringsfrihetsförordningen, torde ifrågavarande påföljd gå utöver vad som kan anses nödigt och billigt. Dock finnes det en annan, från nyssnämnda förordnings tillämplighetsområde undantagen, art av handelsverksamhet, som är av den natur, att densamma i förevarande hänseende lämpligen torde böra likställas med gårdfarihandel; jag avser olovlig brännvinsförsäljning. En bestämmelse, att sådan olovlig försäljning, där den bedrives av utlänning, kan föranleda utvisning, läser särskilt för vad rikets nordliga delar angår vara av ett föreliggande praktiskt behov påkallad. Det är nämligen i dessa landsdelar ganska vanligt, att de så kallade langare, som vid järnvägsbyggen och andra större arbetsföretag eller eljest å orter, dit mycket folk samlas, utbjuda brännvin och andra spirituösa drycker, äro av utländsk, finsk, nationalitet. Dessa utlänningar kunna ju lätteligen, genom att återvända över gränsen, undandraga sig de svenska myndigheternas efterspaningar, varefter de vid gynnsamt tillfälle återkomma för att fortsätta sin rörelse. — För den händelse sådan ändring i näringsfrihetsförordningen, som

jag förut berört, kommer att vidtagas, synes ock utvisning böra ske, där utlänning dömts för det han, utan vederbörligt tillstånd, här i riket idkat ambulerande hantverk eller hantering. I fråga om förevarande stadganden får jag jämväl hänvisa till övergångsbestämmelsen i promulgationsstadgandet.

Jämlikt 6 § e) av 1912 års förslag skulle utvisning ske, där någon av tredska eller i avsikt att undandraga sig polismyndighets uppsikt uraktlåtit att fullgöra den anmälningsskyldighet, som jämlikt Kungl. Maj:ts på grund av den föreslagna lagen meddelade förordnande kunde honom åligga, eller ock vid anmälan, mot bättre vetande, lämnat oriktig uppgift. Angående sådant förordnande stadgades i den av mig nyss omförmälda 19 § av nämnda förslag, motsvarande 18 § av det förevarande förslaget. I sistnämnda paragraf har emellertid uttryckligen angivits, att i fall, varom där sägs, Kungl. Maj:t äger i fråga om utlännings utvisning förordna efter omständigheterna. Vid sådant förhållande har omförmälda i 1912 års förslag 6 § e) innehållna bestämmelse icke upptagits i det förevarande förslaget.

De i förevarande 6 § givna bestämmelser om utvisning äro ju icke ovillkorliga, utan Kungl. Maj:ts befallningshavande har tillagts en diskretionär prövningsrätt, inrymmande befogenhet att, även då de formella förutsättningarna för utvisning äro givna, låta avgörandet bestämmas av omständigheter, som synas böra i det särskilda fallet utesluta åtgärdens tillämpning. Såsom en anvisning härutinnan för vederbörande myndighet innehöll 1912 års förslag, att vid bedömande, huruvida utvisning borde äga rum, skälig hänsyn skulle tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden; och borde därvid i synnerhet komma i betraktande, huru länge han vistats här i riket samt om han vore gift med svenskfödd kvinna. Lagutskottet ansåg emellertid denna bestämmelse icke vara till fyllest; i större grad än här skett borde, enligt utskottets mening, avseende fästas vid den tid, utlänning vistats här i riket, eller om han här ägde familj. — Det ligger i sakens natur, att verkan av en utvisning bliver desto kännbarare, ju längre den därav drabbade varit bosatt i det land, varifrån han avlägsnas. Regelmässigt måste en inflyttad utlänning efter hand allt mer växa in i det nya hemlandets förhållanden. I dessa är ju vanligen hans ekonomiska existens grundad, och vid dem fästes han småningom även av andra band. Med hänsyn härtill har ock, såsom framgår av den vid 1912 års proposition fogade översikt av svensk och utländsk lagstiftning på området, i vissa stater såsom Norge, Danmark, Nederländerna och Belgien den omständigheten, att utlänning under viss tid, två till sex år, haft domicil å

statsområdet, ansetts böra försätta honom i en gynnsammare ställning, vad tillämpning av utvisningsförfarandet angår. En sådan regel synes mig stå i god överensstämmelse med de här ifrågasatta förhållandenas natur; och har jag alltså låtit i det nu föreliggande förslaget införa ett stadgande i denna riktning. Nämnda stadgandes giltighet har dock ansetts böra begränsas till sådan utvisning, som omförmäles under 4) och 5) i paragrafen. Bestämmelsens tillämplighet uteslutes ock i de fall, då synnerliga skäl äro till utvisning; exempelvis bör ju icke en högst samhällsfarlig brottsling undgå utvisning, även om han eljest tillhör den på grund av en viss tids uppehåll i riket privilegierade klassen av utlänningar.

Det förevarande förslagets 7 § innehåller huvudreglerna angående förfarandet i utvisningsärende. I fråga om den motsvarande 7 § i 1912 års förslag förklarade lagutskottet sig vilja ifrågasätta, huruvida icke de skäl, som föranlett införande i lagen angående utlämning av förbrytare av bestämmelser om rättshjälp åt part, som därav vore i behov, ägde tillämplighet jämväl för utvisningsärenden. Utskottet anförde vidare, att, med hänsyn till formerna för ifrågasatt ärendens handläggande av administrativ myndighet, parten och hans biträde borde genom särskilda stadganden beredas vissa garantier för erhållande av en partställning, likartad med den, han skulle intaga, därest handläggningen vore förlagd till domstol; särskilt vore att framhålla behovet av att parten lämnades tillfälle att fritt rådgöra med biträdet. Det syntes ock böra tagas i övervägande, om ej skäl föreläge för borttagande av stadgandet om förhörs hållande i visst fall av fängelseföreståndare. Även jag anser, att — liksom enligt 17 § av nyss nämnda lag utlämning, som i utlämningsärende hålles häktad, vid förhör äger åtnjuta hjälp av biträde, som, där han själv ej kan anskaffa sådant, förordnas av Kungl. Maj:ts befallningshavande — motsvarande bör gälla beträffande den, vilkens utvisande är i fråga. I förslaget har sålunda upptagits en bestämmelse av liknande innehåll som det nyss nämnda stadgandet i utlämningslagen. Lika med utskottet finner jag det icke böra uppdragas åt fängelseföreståndare att hålla förhör i utvisningsärende. Förvaras utlämningen i kronohäkte i annan stad än residensstad, äger emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavande, där icke befallningshavanden med hänsyn till omständigheterna i ärendet anser sig ändock själv böra hålla förhöret, förordna om detsammans hållande av tillsyningsmannen vid häktet, dock endast under förutsättning, att denne är lagfaren. — I övrigt har jag ansett de i 1912 års förslag i fråga om proceduren stadgade huvudgrunder böra bibehållas oförändrade. Huru ersättning åt biträde, varom

i förevarande 7 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom äger, jämlikt 19 §, Kungl. Maj:t att förordna.

Enligt 8 § av det förevarande förslaget må polismyndighet taga initiativ i utvisningsärende. Att här avses endast den utvisning, varom i 6 § sägs, har synts böra bestämt utsägas. Såsom förutsättning för polismyndighetens rätt att i ty fall taga utlännning i förvar har angivits, att dennes avvikande skäligen kan befaras. Denna bestämmelse torde i sak icke väsentligen skilja sig från motsvarande stadgande i 1912 års förslag. I fråga om utslags meddelande i utvisningsärende har jag ansett mig böra återgå till det år 1911 remitterade förslagets ståndpunkt, enligt vilken utslag skulle givas, icke blott då till utvisning dömdes, utan även eljest. I enlighet därmed är 9 § avfattad. I 10 §, som handlar om nöjdförklaring, i 11 §, upptagande bestämmelser om fullföljd av talan mot utvisningsbeslut, samt i 12 §, som innehåller föreskrifter beträffande verkställighet av dylikt beslut, hava endast redaktionella förändringar vidtagits. Jämlikt 19 § skola de närmare föreskrifter, som med avseende å sådan verkställighet må erfordras, meddelas av Kungl. Maj:t.

I 13 § stadgas angående den så kallade politiska utvisningen, vilken handhaves av Kungl. Maj:t. Den av lagutskottet framställda önskan om fullständigande av paragrafens föreskrift om förhör i sådant utvisningsärende har jag ansett mig böra tillmötesgå; och skall ifråga om sådant förhör gälla vad i detta förslags 7 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlännningen, efter Kungl. Maj:ts eller befallningshavandens förordnande, tagas i förvar. Förslagets 14 § har icke någon motsvarighet i 1912 års förslag. Att Kungl. Maj:ts befallningshavande, där han finner anledning till någons utvisning på grund av stadgandet i 13 § föreligga, därom äger göra anmälan hos Kungl. Maj:t, ligger ju i sakens natur. Emellertid har Kungl. Maj:ts befallningshavande synts böra tilläggas jämväl befogenhet att i sammanhang med dylik anmälan, där så skäligen prövas, förordna, att utlännningen skall tagas i förvar.

Det förevarande förslagets 15 §, som återgiver innehållet i 14 § av 1912 års förslag, meddelar stadganden om straff och annan påföljd, där utlännning, som blivit utvisad, utan tillstånd av Kungl. Maj:t återvänder till riket. Behovet av straffbestämmelser i förevarande avseende har med mycken styrka gjort sig gällande.

I 16 § av förevarande förslag hava sammanförts de i 15 och 16 §§ av 1912 års förslag upptagna föreskrifter beträffande kostnader i avvisnings- eller utvisningsärende. I det sistnämnda förslaget hade 17 § följande lydelse: Har arbetsgivare låtit införskaffa utländsk arbetare och

varder denne från riket utvisad, vare arbetsgivaren pliktig ersätta statsverket kostnaden för arbetarens befordrande till den utländska ort, dit han sändes, för så vitt utvisningen föranletts av brott eller annan omständighet, som inträffat under tiden från arbetarens ankomst till riket och intill dess en månad förflutit från det arbetsanställningen upphört; dock vare arbetsgivaren från nämnda förpliktelse befriad, därest vid inträffandet av den omständighet, som föranledde utvisningen, ett år förflutit från arbetarens ankomst till riket. Föranledes utvisning av brott, som arbetaren före ankomsten till riket förövat, vare, där förhör i ärendet ägt rum inom ett år från det arbetaren till riket anlät, arbetsgivaren likaledes förpliktad att ersätta statsverket sådan kostnad, som i första stycket sägs. — När detta ärende senast, den 31 december 1912, inför Eders Kungl. Maj:t anmäldes, framhöll föredragande departementschefen, att genom bestämmelserna i den nyssnämnda 17 § reglerades allenast en detalj, och kanske en av de mindre väsentliga detaljerna, av det rätt omfattande och svårlösta spörsmålet om arbetsgivares ansvarighet för utländska arbetare, som han till riket införskaffat; det läte sig icke göra att i en lagstiftning av förevarande art reglera frågan om utländsk arbetskrafts användande inom landet och villkoren därför, en fråga, som visserligen vore av ganska allvarlig natur och borde noga uppmärksammas. Denna uppfattning delades av lagutskottet, såsom framgår av dess utlåtande med anledning av en i samband med den omförmälda propositionen väckt motion. Lika med min företrädare i ämbetet finner även jag det ämne, som avsågs med stadgandena i den nämnda 17 § av 1912 års förslag, utgöra allenast en jämförelsevis oväsentlig detalj av den betydelsefulla frågan om arbetsgivares ansvarighet för utländska arbetare, som han till riket införskaffat, och därmed sammanhängande spörsmål. Vid sådant förhållande synes mig emellertid det lagliga reglerandet av detta ämne lämpligen böra för det närvarande få anstå för att upptagas tillika med den nämnda större frågan, när denna anses mogen att lösas i ett sammanhang. Någon avsevärd praktisk olägenhet torde ett sådant uppskov näppeligen föranleda. Ifrågakomna stadganden hava således icke blivit i förevarande förslag upptagna.

Förslagens 17 §, motsvarande 18 § i 1912 års förslag, bestämmer vilka tjänstemän, som hava att fullgöra de polismyndigheten enligt den föreslagna lagen tillkommande åligganden. Dessa tjänstemän äro i stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal samt för landet i allmänhet kronofogde eller länsman, men för köping eller municipalsamhälle, där Kungl. Maj:ts befallningshavande så förordnar, annan lämplig polisman, dock att endast den, som har länsmans kompetens, kan så-

lunda förordnas. Sagda behörighetsvillkor har i förslaget upptagits närmast med anledning av lagutskottets hemställan i denna riktning. — Beträffande 18 § av detta förslag tillåter jag mig hänvisa till vad om densamma i det föregående yttrats. Då i paragrafen utsäges, att Kungl. Maj:t i angivna fall må i fråga om utlännings avvissning eller utvisning förfara efter omständigheterna, så avser detta de nämnda institutens så väl materiella som formella sida. Kungl. Maj:t äger således ej mindre bestämma, vilka förhållanden skola föranleda avvissning eller utvisning, än även meddela särskilda föreskrifter i fråga om förfarandet i avvissnings- och utvisningsärenden.»

Därefter hemställde föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t behagade förordna, att för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamål lagrådets utlåtande skulle genom utdrag av statsrådsprotokollet inhämtas över ifrågakvarande förslag till lag angående förbud för vissa utläningar att här i riket vistas.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdde, hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

E. Lomm.

Bilaga.

Förslag

till

LAG

angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om avvisning av utlänning, som till riket ankommer.

1 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, föreläsande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter av polismyndighet avvisas.

Samma lag vare om annan utlänning, som till riket ankommer för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning.

Där i fråga om utlänning, som till riket ankommer, polismyndigheten på grund av sin kännedom om utlänningens tidigareandel finner det skäligen kunna antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket göra sig skyldig till förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott, yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, må ock avvisning ske.

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å invandrare, som en gång varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorad.

2 §.

Finnes avvisning böra äga rum, skall till utlännings överlämnas skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför; och skall beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utlännings har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

3 §.

Vill utlännings klaga däröver, att han avvisats, äger han sist å trettionde dagen från den dag, då besked angående avvisningen blev honom tillställt, till Konungens befallningshavande ingiva besvär. Klagande vare ock tillåtet att insända besvären i betalt brev med allmänna posten.

4 §.

Äro besvär över avvisning anförda, skall Konungens befallningshavande från polismyndigheten inforra avskrift av beskedet samt, där förhör i ärendet hållits, av det därvid förda protokoll, så ock polismyndighetens eget utlåtande.

Sedan inforrade handlingar till Konungens befallningshavande inkommit, meddele Konungens befallningshavande beslut i ärendet. Över det beslut må klagan ej föras.

5 §.

Avvisning gånge i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person varde, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg förd ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han hit ankommit, där ej särskilda omständigheter däremot föreligga, såsom att landet är avlägset beläget eller att han därifrån utvisats.

Kan avvisning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, utlännings av polismyndigheten tagas i förvar.

2 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

6 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utläningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske;

4) den, som här i riket undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, för så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som vunnit laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för olovlig brännvinsförsäljning eller för det han, utan vederbörligt tillstånd, här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 4) eller 5) sägs, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må utvisning ej ske, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om utlämning, som faller fattigvården till last och förty bör hem-sändas, är särskilt stadgat.

7 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 6 § sägs, föranstalte Konungens befallningshavande därom, att utlännningen så snart ske kan inställas till förhör inför Konungens befallningshavande; dock må, där utlännningen förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, äge Konungens befallningshavande förordna, att utlännningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äge utlännningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, förordne Konungens befallningshavande lämplig person att honom biträda.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna å ärendets utgång inverka.

Undergår utlännningen frihetsstraff, bör frågan, huruvida utvisning skall äga rum, av Konungens befallningshavande tagas under omprövning så snart ske kan och i varje fall i så god tid före straffets slut, att, där till utvisning dömes, densamma kan omedelbart efter strafftidens utgång verkställas.

8 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning på grund av stadgande i 6 § föreligga, göre därom anmälan hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlännningen avviker, då må polismyndigheten taga honom i förvar.

Har utlännning tagits i förvar, skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

9 §.

I ärende angående utlännings utvisning skall Konungens befallningshavande snarast möjligt meddela utslag. Är utlännningen tillstades, skall utslaget för honom muntligen avkunnas.

Där till utvisning dömes, skall utslaget innehålla förbud för utlännningen, vid äventyr, som i 15 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och give Konungens befallningshavande i utslaget till känna vad utlännningen har att iakttaga, där han vill i utslaget söka ändring, samt tillställe honom så fort ske kan skriftligt utslag med åtecknad fullständig besvärshänvisning.

10 §.

Har utslag meddelats, varigenom utlänning förklarats skola utvisas, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det utslaget för honom avkunnades eller, om det ej avkunnats, blev honom annorledes delgivet, till Konungens befallningshavande avgiva förklaring, att han åtnöjes med utslaget. Där utlänningen förvaras i häkte, må förklaringen i vittnens närvaro upptagas av tillsyningsmannen eller föreståndaren vid häktet; och åligge den myndighet, inför vilken förklaringen avgivits, att ofördröjligen insända underrättelse därom till Konungens befallningshavande.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

11 §.

Vill den, som genom Konungens befallningshavandes utslag förklarats skola utvisas, överklaga utslaget, äger han sist å åttonde dagen efter det utslaget för honom avkunnades eller, om det ej avkunnats, blev honom annorledes delgivet, till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär; dock att, där klaganden i häkte förvaras, besvären må inom tid, som nyss är sagd, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen vare i ty fall pliktig ofördröjligen insända besvären till Konungens befallningshavande.

Vill utlänning, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligge Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skola av Konungens befallningshavande så fort ske kan till vederbörande statsdepartement insändas tillika med yttrande, som må hava i ärendet inforrats, ävensom Konungens befallningshavandes eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar.

12 §.

Utslag rörande utvisning, varom ovan sägs, varde genom Konungens befallningshavandes försorg bragt till verkställighet.

Den utvisade bör befordras till sitt hemland, där ej särskilda omständigheter däremot förekomma, såsom att landet är avlägset beläget eller den utvisade där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för poli-

tiskt brott. Kan den utvisade ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han i riket inkommit, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han från det landet utvisats.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

13 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordne Konungen, att förhör skall i ärendet hållas inför Konungens befallningshavande; och gälle i fråga om sådant förhör vad i 7 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

Jämväl i fråga om utvisning på grund av bestämmelsen i denna paragraf bör skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket.

I fråga om verkställighet av beslut, varom i denna paragraf sägs, förordne Konungen efter omständigheterna.

14 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning på grund av stadgandet i 13 § föreligga, göre därom anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

15 §.

Har utlänning, som jämlikt denna lag blivit härifrån utvisad, till riket återvänt utan tillstånd av Konungen, straffes med fängelse i högst sex månader eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med böter från och med tio till och med femhundra kronor.

Sedan utlänningen undergått straff, varde han omedelbart förd ur riket; och förfares därvid enligt de i 12 § angivna grunder.

Böter, som enligt denna paragraf ådömas, tillfalla Kronan. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

3 KAP.

Särskilda bestämmelser.

16 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd, varom i 1 eller 2 kap. sägs, vare han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

Har utlänning, varom i 1 § sägs, med fartyg till riket inkommit och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att utlänningen skulle komma att härifrån avvisas, vare, där sådan åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att, utan ersättning från statsverkets sida, återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom rimlig tid återvänder till nämnda land.

17 §.

Med polismyndighet avses i denna lag för landet kronofogde eller länsman samt i stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal.

För köping eller annat område å landet, för vilket ordningstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, må Konungens befallningshavande kunna förordna lämplig polisman, som äger behörighet till länsmanstjänst, att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet.

18 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter provas erforderligt, äge Konungen, utan hinder av vad i denna lag är stadgat, ej mindre förordna, att utlänning, som till riket ankommer, skall i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Konungen meddelas, hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst, än även utfärda de särskilda bestämmelser, som eljest, med avseende å riket i dess helhet eller beträffande viss ort, må för utlänningars övervakande finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvisning eller utvisning förordna efter omständigheterna.

19 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad ovan stadgats, må erfordras med avseende å verkställighet av avvisning eller utvisning, meddelas av Konungen.

Huru ersättning åt biträde, varom i 7 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordne ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den . Ej må dock utvisning ske för brott, som i 6 § under 5) sägs, där detsamma blivit begånget före lagens ikraftträdande.

*Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd lördagen
den 25 april 1914.*

Närvarande:

Justitieråden THOMASSON,
SVEDELIUS,
Regeringsrådet THULIN,
Justitierådet friherre LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 april 1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamål, inhämtas över upprättat förslag till lag angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Hjalmar Himmelstrand.

Lagrådet yttrade:

Klart är, att om man skall kunna på ett effektivt sätt övervaka främlingar och, då deras närvaro i landet av en eller annan anledning finnes icke kunna tillåtas, få dem snarast möjligt därifrån aflägsnade, det måste förutsättas, att deras vistande inom landet städse bliver kunnigt för de övervakande myndigheterna. Det ligger därför nära till hands att söka förhjälpa myndigheterna till en sådan kännedom genom att stadga anmälningsskyldighet för inkommande utlännningar. Föreskrift härutinnan var också för vissa fall upptagen i det förslag, som år 1911 remitterades till lagrådet. Utlänning, som inkomme till riket i syfte att här vinna uppehälle eller bosätta sig, skulle inom viss tid efter sin ankomst till riket därom göra anmälan till polismyndighet. Att en anordning sådan berörda förslag innehöll var oantaglig uppvisades av lagrådet. I propositionen till 1913 års riksdag uteslötos också de föreslagna be-

stämmelserna om anmälningsskyldighet. Emellertid ifrågasatte lagutskottet, som fann lagrådets anmärkningar mot förslaget i denna del vara synnerligen välgående, huruvida bestämmelser om anmälningsskyldighet kunde utan olägenhet undvaras. I anledning av denna erinran har vid remitterande av nu förevarande förslag departementschefen ånyo upptagit frågan. Departementschefen har dock av anförda skäl stannat vid att icke i förslaget införa stadganden om anmälningsskyldighet.

Vid övervägande av detta spörsmål framtråda snart mycket stora svårigheter för en tillfredsställande anordning. Varje undantagande av någon viss kategori från anmälningsskyldighet minskar systemets effektivitet. Då exempelvis vid den tidigare granskningen lagrådet, som icke inskränkte sig till en prövning av det då framlagda förslaget utan upptog till behandling jämväl andra möjliga lösningar, tänkte sig en allmän anmälningsplikt med stadgande om vissa undantag och såsom ett sådant angav turister, kan anmärkas, att just bland dessa ingalunda sällan äro förstuckna personer, vilkas avlägsnande är i säkerhetens intresse i hög grad påkallat. Skall ej effektiviteten äventyras, lärers plikt till anmälan böra åläggas varje inkommande utlänning. Redan detta måste helt säkert anses så stridande mot andra berättigade intressen, att anordningen näppeligen kan tillgripas. Men man torde icke, därest man vill försäkra sig om en verklig kontroll, kunna stanna ens därvid. Det är ej nog att utlänningen anmäler sig; han måste också styrka att han är den person, han uppger sig vara. Man drives sålunda tillbaka till det passtvång, från vilket man en gång frigjort sig och vars återinförande för normala förhållanden väl icke kan på allvar ifrågasättas. Lagrådet delar fördenskull departementschefens mening att en anmälningsskyldighet i allmänhet icke bör stadgas. Skall den bliva i avsevärd mån verksam, förutsättas därför åtgärder, som innebära ett hart när olidligt tvång. Eftergivnas sådana åtgärder, bliver resultatet knappast av något egentligt värde.

1 §.

Genom tredje stycket i förevarande paragraf har rätten till avvísning utsträckt att omfatta en del utläningar, vilka icke avsetts i tidigare förslag. Mot en dylik utvidgning har lagrådet icke något att i sak erinra. Den föreslagna avfattningen av detta stadgande synes dock kunna giva anledning till någon tvekan. För avvísning i detta fall torde böra förutsättas, att polismyndigheten äger kännedom om att utlänningen förut gjort sig skyldig till sådan brottslig eller osedlig verksamhet, som angives i stadgandet, och att det kan befaras att han efter inkommandet

skall fortsätta därmed. Det ligger i sakens natur, att såvitt angår brottslig handling sådan kännedom icke kan föreligga med mindre utlänningen dömts för brottet. Det synes lagrådet önskvärt, om avfåttningen ur berörda synpunkter bleve jämkad, så att avsikten med stadgandet tydligare komme att framträda. Då enligt 6 § utvisning på grund av utomlands begånget brott icke får ske, om fem år eller längre tid förflutit från det straffet för brottet blivit verkställt, är det uppenbart, att jämväl i fråga om avvisning ett så långt tillbaka i tiden liggande straff icke bör äga någon betydelse. Emellertid torde bestämmelse därom icke vara erforderlig, då helt naturligt polismyndighetens kännedom måste vara inskränkt till mera näraliggande bestraffningar och, där i något fall myndigheten händelsevis visste om ett tidigare straff, det helt säkert kan förutsättas, att myndigheten på grund av utlänningens ostraffliga levnad flera år efter straffets uttjänande komme att utan uttrycklig föreskrift anse avvisning utesluten.

Att i fråga om avvisningsrättens utövning kräves särskild hänsyn till det förhållande, huruvida utlänningen förut haft medborgarrätt i det land, varifrån avvisningen skulle ske, är allmänt erkänt. De folkrättsliga reglerna torde emellertid icke i detta hänseende uppställa längre gående fordringar än att avvisning ej må ske, när personen ifråga förlorat sin medborgarrätt utan att hava upptagits till medborgare i annat land. I sista stycket av denna paragraf föreskrives, att den, som varit svensk medborgare, icke må avvisas. Såvidt angår de huvudsakligen ekonomiska omständigheter, som omförmälas i de två första styckena, synes det ock riktigt att en förutvarande svensk medborgare, även om han blivit medlem av annan stat, icke bör på sådan grund betagas möjligheten att hit återkomma. Däremot synas icke giltiga skäl föreligga att lämna samma medgivande beträffande de i tredje stycket omhandlade förbrytarexistenser och andra dem tämligen närstående tvivelaktiga individer. Hava dessa förvärvat medborgarskap i annat land, torde de böra avvisas. Lagrådet hemställer fördenskull, att sista stycket i eulighet därmed må undergå omarbetning.

3 och 11 §§.

Vill utlänning klaga hos Konungens befallningshavande över polismyndighets beslut om avvisning eller hos Kungl. Maj:t över Konungens befallningshavandes utslag om utvisning, har han jämlikt de i förevarande paragrafer givna stadganden att inom utsatt tid *ingiva* sina besvär till Konungens befallningshavande. Beträffande avvisning har därvid tillagts,

att klaganden ock vore tillåtet att insända besvären i betalt brev med allmänna posten. Då motsvarande tillägg ej gjorts beträffande besvär över utvisningsbeslut, synes man berättigad antaga, att avsikten varit att i sistnämnda fall, med avvikelse från vad eljest jämlikt förordningen den 12 juni 1885 utgör regel i mål, som tillhöra förvaltande myndigheters handläggning, besvärens insändande med posten ej skulle vara medgivet. Till sådan avvikelse synes anledning ej föreligga. Lagrådet hemställer fördenskull, att ifrågavarande paragrafer måtte erhålla sålunda ändrad avfattning, att i varje fall besvär må kunna insändas med allmänna posten; och torde i samband därmed stadgandena jämväl i övrigt böra bringas till närmare överensstämmelse med vad eljest vanligen plägar stadgas beträffande besvär i mål, som tillhöra förvaltande myndigheters handläggning.

6 och 7 §§.

Uti det förslag till lag i förevarande ämne, som förelades 1913 års riksdag, upptogs beträffande Konungens befallningshavandes utvisningsrätt på grund av begånget brott, som här i riket föranledde gärningsmannens bestraffande med frihetsstraff, stadgande av innehåll att förordnande om sådan brottslings utvisning kunde meddelas under det straffet avtjänades eller inom fem år sedan det slutligen verkstälts, ävensom den instruktionella bestämmelsen, att frågan om utvisning av utlänning, som här dömts till fängelse eller straffarbete, borde av Konungens befallningshavande tagas under omprövning så tidigt, att därest till utvisning dömdes, densamma kunde verkställas omedelbart efter straffets avtjänande.

I ändamål att tillmötesgå den av lagutskottet uttalade uppfattningen, att utvisningsåtgärd, som grundades på ådömandet av frihetsstraff, alltid borde äga rum i omedelbart sammanhang med det ådömda straffets avtjänande, har åt motsvarande bestämmelse i 6 § av förevarande förslag givits den avfattning, att förordnande kan meddelas om utvisning av utlänning, som här i riket undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff; i 7 § sista stycket har dessutom ålagts Konungens befallningshavande att, då utlänning undergår frihetsstraff, varmed uppenbarligen avsetts nyss omnämnda fall, taga frågan huruvida utvisning bör äga rum under omprövning så snart ske kan och i varje fall i så god tid före straffets slut, att där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

Den innebörd av nu återgivna stadganden torde få anses åsyftad och tillika vid deras sammanställande närmast framgå, att då straffet blivit verkställt utan att dessförinnan beslut om utvisning givits, Konungens befallningshavande skulle vara betagen befogenheten att ens omedelbart därefter meddela sådant beslut. Så tolkade synas emellertid bestämmelserna gå längre än som erfordras för vinnande av syftemålet med desamma och jämväl utöver vad som kan anses lämpligt. Då fråga är om kortvarigt frihetsstraff för brott, vars beskaffenhet, oavsett att ringa straff ådömts, anses böra föranleda utvisning, kan den givna tidsbegränsningen understundom komma att visa sig allt för snäv. Att fångens egenskap av utlänning alltid skall redan vid hans ankomst till straffängelset vara för Konungens befallningshavande känd kan ej med säkerhet förutsättas. En tidskrävande utredning om hans medborgarskap kan ock ifrågakomma. Då av dylik eller annan anledning orsakas dröjsmål med fattande av beslut i ärendet, skulle utvisningsrätten bortfalla, därest hindret för ärendets slutliga avgörande kvarstode vid strafftidens slut. En sådan oegentlighet synes böra förebyggas. Och skälig hänsyn till utlänningens intressen lär icke kräva längre gående inskränkning i Konungens befallningshavandes befogenhet att förordna om hans utvisning, än att densamma göres beroende av att utvisningsförfarandet inletts, exempelvis genom anställande av förhör, innan straffet blivit bragt till slut; tydligen bör tillika finnas skyldighet för nämnda myndighet att snarast möjligt upptaga frågan till prövning. I enlighet med nu angivna synpunkter torde förslaget i förevarande delar böra omarbetas.

Mot avfattningen av omförmälda stadganden må i övrigt erinras dels att, då sådant förhållande, som i 6 § under punkterna 2) och 5) upptages som utvisningsgrund, i vissa fall kan föranleda ådömande av frihetsstraff, men för utvisning på dylik grund icke skall gälla den tidsbegränsning, som här ovan nämnts, en antydning om undantaget bör i lagtexten givas, och dels att sista stycket av 7 § icke med erforderlig tydlighet utmärker, att där är fråga endast om utvisning av anledning, varom i 6 § 4) sägs.

9 §.

Mot det år 1911 till lagrådet remitterade förslaget anmärkte lagrådet, att då det syntes onödigt att vid uppkommen fråga om utvisning utslag meddelades i annat fall än då utvisning prövades skola ägarum, föreskriften om utslags meddelande, vilken omfattade varje utvis-

ningsärende, lämpligen borde undergå jämkning i sålunda antytt hänseende. Denna anmärkning iaktogs i propositionen till 1913 års riksdag. I förevarande förslag har emellertid en återgång skett till det ursprungliga förslaget ståndpunkt, så att utslag skall i varje fall meddelas.

Det är klart, att Konungens befallningshavande har att, då ett ärende om utlännings utvisning uppkommit, däri fatta beslut, vare sig detta går ut på utvisning eller icke. Med den tidigare inom lagrådet framställda anmärkningen har uppenbarligen avsetts, att i sistnämnda fall det ej vore nödigt att beslutet gäves form av ett utslag. Därav skulle följa utfärdandet av en expedition, som delgäves vederbörande. Lagrådet delar den sålunda förut uttalade meningen och hemställer om erforderlig jämkning i avfattningen av denna paragraf.

Vinner denna hemställan beaktande, vill emellertid lagrådet påpeka önskvärdheten av att vid omredigeringen bibehålles förslaget företräde framför tidigare förslag därutinnan, att skyldighet uttryckligen stadgas för Konungens befallningshavande att snarast möjligt bringa utvisningsärende till slut, även då utvisning finnes icke böra äga rum.

13 §.

Den utvisning, som enligt 6 § må beslutas av Konungens befallningshavande, och utvisning jämlikt förevarande paragraf, varom Konungen omedelbart förordnar, jämställas i förslaget bland annat därutinnan, att beträffande båda meddelas föreskrift, att vid bedömande av frågan, huruvida utvisning skall äga rum, skäligen hänsyn skall tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt längden av den tid, han vistats här i riket. Enligt lagrådets mening äro dock omständigheterna så olika i senare fallet, att berörda föreskrift därvidlag näppeligen torde vara på sin plats.

I fråga om varje slag av utvisning är väl anledningen därtill ytterst att hänföra till ett allmänt intresse, som genom utvisningen skall tillgodoses; beträffande detta intresses styrka och omfattning framträda dock väsentliga skiljaktigheter. Utvisning enligt 6 § avser normala förhållanden. För bevarande av den allmänna medborgerliga säkerheten och ordningen avlägsnas personer, som kunna befaras vilja störa densamma i ett eller annat avseende; element, som äro hinderliga för trevnaden i samhället, hållas borta. Befattningen härmed är överlämnad åt de lokala myndigheterna, var för sin ort. Att vid utövningen därav låta ovanberörda hänsyn inverka på avgörandet är för visso befogat. Annorlunda ter sig däremot saken beträffande den utvisningsrätt, som statens högsta

myndighet själv förbehållit sig. I regel gäller det här att skydda statsintressen, som hotas i större omfattning eller äro av särskild vikt och betydelse. Såsom ett typiskt exempel nämner förslaget hänsyn till rikets säkerhet. Befinnes denna vara i fara eller föreligger annat därmed jämförligt utvisningsskäl, finnes uppenbarligen intet utrymme för ett vägande av det enskilda intresset mot statsintresset. Individens måste då fullständigt stå tillbaka för det allmänna bästa. Att sådant oaktat i lagen framhäva den enskildes personliga förhållanden måste anses oegentligt. Skulle Konungens utvisningsrätt undantagsvis göras gällande i ett fall av mindre vikt, kommer med all säkerhet vid frågans prövning att åt utlänningens familje- och andra personliga förhållanden tillmätas all skälig betydelse även utan särskilt stadgande därom.

På grund av vad sålunda anförts hemställer lagrådet, att vad i nu omförmälda hänseende i förevarande paragraf upptagits måtte få därur utgå.

15 §.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf är en utlänning, som utan tillstånd av Konungen återvänder till Sverige efter att hava blivit därifrån utvisad, underkastad straff och skall efter detsammans undergående omedelbart föras ur riket. Även om på grund av andra stadganden anledning till utvisning skulle föreligga, kommer helt naturligt ett förnyat utvisningsförfarande icke att inledas. De regler, som beträffande ett dylikt förfarande äro givna angående utlännings tagande i förvar, bliva förty icke i detta fall tillämpliga. Frågan, huruvida den återkomne utlänningen skall i avbidan på slutligt utslag i målet rörande den olovliga återkomsten lämnas på fri fot eller icke, bliver att bedöma efter de allmänna häktningsreglerna. Då fängelse ingår i straffskalan, torde visserligen på grund av stadgandet i andra stycket av 19 § 6 punkten promulgationslagen till strafflagen sådan utlänning kunna i flertalet fall tagas i häkte. Berörda stadgande är emellertid ej ovillkorligt, och otänkbart är icke, att omständigheterna kunna vara sådana, att häktning icke får ske. I varje fall skulle, där domstolen ådömde bötesansvar, kvarhållande i häktet vara uteslutet. En dylik anordning synes lagrådet icke böra bibehållas. Att en utvisad utlänning, som trots förbudet återvänt, skulle här äga obegränsad rörelsefrihet intill dess slutligt utslag — måhända först efter årtal, ifall han fullföljer målet i högre rätt — kan varda meddelat, torde icke vara förenligt med den grund, på vilken ifrågavarande lagstiftning vilar. Lagrådet hemställer fördenskull om ett tillägg till denna paragraf av innehåll, att sådan utlänning, som här avses, skall, då han anträffas, tagas i häkte.

I det ursprungliga förslaget var straffet för förseelsen i fråga bestämt till fängelse i högst sex månader. I propositionen till 1913 års riksdag blev utan föranledande av någon erinran från lagrådets sida vidtagen den jämväl nu bibehållna ändringen, att där omständigheterna vore synnerligen mildrande, kunde dömas till böter från och med 10 till och med 500 kronor. Såsom skäl härför återopades av dåvarande departementschefen, att fall utan tvivel funnes, där ådömande av allenast böter bättre motsvarade den föreliggande straffbarheten. Enligt lagrådets tanke bör en dylik mildring i straffbestämmelsen icke ifrågakomma. Bestämmelsen har i alldeles särskild grad karaktären av ett straffhot, varigenom man vill avskräcka den utvisade från försök att återvända. En erinran om den eventuella straffpåföljden lämnas ju ock i utvisningsutslaget. En alltför ringa verkan skulle helt visst åstadkommas, om man såsom en möjlig straffpåföljd ställde i utsikt ett bötesansvar. Såsom framgår av den vid förenämnda proposition fogade redogörelsen för den i utlandet gällande lagstiftningen i ämnet är också i motsvarande fall frihetsstraff i samtliga de länder, redogörelsen omfattar, stadgat såsom ovillkorlig straffpåföljd. Lagrådet anser sig fördenskill börja förorda en återgång i förevarande avseende till det ursprungliga förslaget.

I övergångsbestämmelsen stadgas, att utvisning för brott, varom sägs i 6 § 5), icke må ske, om brottet blivit begånget före lagens ikraftträdande. Tillräckliga skäl för detta undantag i fråga om lagens tillämpning torde dock knappast förefinnas. Att ifrågavarande utvisningsgrund bör, då densamma hänför sig till tiden innan lagen trätt i kraft, användas med särskild varsamhet, är tydligt. Men att exempelvis en utlänning, som upprepade gånger blivit beträdd med olovlig brännvinsförsäljning, varav uppkommit störande oordningar, och som kan befaras skola komma att fortsätta sin olovliga hantering, icke skulle kunna utvisas, innan han ånyo blivit lagförd och ett fällande utslag vunnit laga kraft, synes föga tillfredsställande. Något obehörigt ingrepp i förut till riket inkomna utläningars ställning kan icke anses ske genom att låta lagen även på denna punkt genast få full tillämplighet. Berörda stadgande torde förty böra ur förslaget utgå.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 23 maj 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmälde chefen för civildepartementet statsrådet von Sydow lagrådets den 25 april 1914 avgivna utlåtande över det genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 i samma månad till lagrådet remitterade förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.

Föredragande departementschefen redogjorde för utlåtandets innehåll samt yttrade vidare:

»Även lagrådet har förehåft frågan, huruvida ett kontrollsystem med anmälningsskyldighet för hit ankommande utlänningar bör införas; och har lagrådet därutinnan anslutit sig till den av mig liksom av min företrädare i ämbetet uttalade mening, att sådan skyldighet i allmänhet icke bör stadgas. Lagrådet har funnit, att, därest dylik anmälningsskyldighet skall bliva i avsevärd mån verksam, därför förutsättas åtgärder,

Om anmäl-
ningsskyldig-
het.

innebärande ett hart när olidligt tvång, varemot, om sådana åtgärder eftergivas, resultatet knappast bliver av något egentligt värde. I vad lagrådet sålunda anfört finner jag ytterligare stöd för min förut uttryckta uppfattning i frågan.

Vid den granskning, det remitterade förslaget inom lagrådet undergått, har någon gensaga mot detsamma allmänna grunder icke framkommit. Med anledning av de anmärkningar, som av lagrådet framställt mot särskilda bestämmelser i förslaget, har jag funnit detsamma böra i vissa hänseenden omarbetas eller jämkas; och har därvid iakttagits vad av lagrådet blivit hemställt.

Avvisning.

Enligt det remitterade förslagens 1 § tredje stycket skulle avvisning tillämpas mot sådana utlänningar, i fråga om vilka det kunde antagas, att de skulle komma att här i riket göra sig skyldiga till vissa angivna brott eller till osedligt levnadssätt. Någon motsvarande bestämmelse förekom icke i 1911 års eller 1912 års lagförslag. Mot den utvidgning av avvisningsrätten, som sålunda skett, har lagrådet förklarat sig icke hava något att i sak erinra. I fråga om stadgandets avfattning har emellertid viss jämkning av lagrådet föreslagits; och har nu stadgandet i enlighet därmed omformulerats. Sista stycket av 1 § innehöll enligt remitterade förslaget, att invandrare, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt gått förlorad, icke kunde göras till föremål för avvisningsåtgärd. Vid förslagens omarbetning har sagda bestämmelse, med anledning av vad därutinnan anförts av lagrådet, förändrats därhän, att denna privilegierade ställning för en förutvarande svensk medborgare gäller ovillkorligen, endast för så vitt han icke blivit medborgare i annat land. Har han åter vunnit utländskt medborgarskap, är han visserligen ändock undantagen från avvisning jämlikt paragrafens första och andra stycken, men på sådan grund, som i tredje stycket omförmäles, kan avvisning ske. — Förslagens 3 § med bestämmelser om sättet för fullföljd av talan i avvisningsärende har omredigerats i enlighet med lagrådets hemställan.

Utvisning.

Förslagens 6 § angiver de grunder, enligt vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande har att besluta om utlännings utvisning. Enligt 1912 års förslag kunde utvisning ske, där utlännings här i riket underginge eller under loppet av de närmast förflutna fem åren undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff. Närmast med anledning av att lagutskottet vid 1913 års riksdag ifrågasatt, huruvida icke den på sådant förhållande grundade utvisningsåtgärd alltid borde äga rum i omedelbart sammanhang med straffets avtjänande, gavs åt motsvarande stadgande i det remitterade förslaget det innehåll, att utvisningsåtgärd kunde tillämpas mot den, som här i riket undergår honom omedel-

bart ådömt frihetsstraff». Lagrådet har härvid anfört, att detta stadgande synes gå längre än som erfordras för det avsedda syftemålet vinnande och jämväl utöver vad som kan anses lämpligt. Om av någon anledning orsakas dröjsmål med fattande av beslut i ärendet, skulle utvisningsrätten bortfalla, därest hindret för ärendets slutliga avgörande kvarstode vid strafftidens slut. Emellertid torde skälig hänsyn till utlänningens intressen icke kräva längre gående inskränkning i Kungl. Maj:ts befallningshavandes befogenhet att förordna om hans utvisning, än att densamma göres beroende av att utvisningsförfarandet inletts, exempelvis genom anställande av förhör, innan straffet blivit bragt till slut. I övrigt har lagrådet erinrat, att då sådant förhållande, som i 6 § under punkterna 2) och 5) upptages som utvisningsgrund, i vissa fall kan föranleda ådömande av frihetsstraff, men för utvisning på dylik grund icke skall gälla nyss nämnda tidsbegränsning, en antydning om undantaget bör i lagtexten givas. De av lagrådet omförmälda punkterna 2) och 5) i 6 § av det remitterade förslaget upptogo bland annat bestämmelser dels om sedlighetsbrott, som kunna jämlikt 18 kap. strafflagen medföra frihetsstraff, dels ock om olovlig brännvinsförsäljning, som ju i vissa fall straffas med fängelse; sagda bestämmelser återfinnas under 2) och 3) av 6 § i det omarbetade förslaget. — Med anledning av vad lagrådet sålunda yttrat, har i sistnämnda förslag stadgandet under 6 § 4) förändrats därhän, att Kungl. Maj:ts befallningshavande äger förordna om utvisning av utlänning, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit, för annat brott än under 2) eller 3) av samma paragraf avses, dömd till frihetsstraff, så vida brottet är av viss, närmare angiven beskaffenhet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 7 § sägs, före straffets slutliga avtjänande blivit i ärendet hållet. Denna bestämmelse innebär, vad angår andra brott än de under 2) eller 3) omförmälda, att utvisningsförfarandets anhängiggörande före strafftidens utgång är en nödvändig förutsättning för att utvisning skall få ske; har straffet i sin helhet avtjänats, utan att sådant förfarande inletts, kan utvisning ej vidare äga rum för det brott, varför straffet ådömts. Vad däremot beträffar det fall, att utlänning dömts till frihetsstraff för sådant brott, som under 2) eller 3) avses, så är det visserligen även härvidlag önskvärt, att utvisningsförfarandet anhängiggöres medan straffet avtjänas; men skulle detta av någon anledning icke ske, utgör sådant ej hinder för att frågan om utvisning upptages efter strafftidens utgång.

Bestämmelser angående förfarandet i sådant utvisningsärende, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande avgöres, äro meddelade i 7 §. Lagrådets anmärkning i fråga om stadgandet i paragrafens sista stycke

har på det sätt iakttagits, att framför ordet »frihetsstraff» insatts orden »honom omedelbart ådömt», varjämte åt styckets senare del givits en förändrad lydelse i anslutning till den avfattning, stadgandet i 6 § under 4) nu erhållit. Förevarande i sista stycket av 7 § upptagna instruktionella bestämmelse angående förfarandet utgör ett komplement till omförmälda stadgande i 6 § 4), att utvisning ej må ske, där ej utvisningsärendet anhängiggjorts före straffets slutliga avtjänande, vilket sistnämnda stadgande är av materiell innebörd. Givetvis äger omförmälda instruktionella bestämmelse tillämpning även i fråga om frihetsstraff, ådömt för sådant brott som i 6 § under 2) eller 3) avses. Till sista stycket av 7 § har flyttats föreskriften i 9 § därom, att ärendet i allmänhet bör avgöras utan dröjsmål. — Stadgandena i 9 § om utslags meddelande samt i 11 § om anförande av besvär hava i enlighet med lagrådets hemställan jämkats.

I fråga om det remitterade förslagets 13 §, upptagande bestämmelser om sådan utvisning varom Kungl. Maj:t omedelbart förordnar, har lagrådet anfört, att då det här i regeln gäller att skydda statsintressen, som hotas i större omfattning eller äro av särskild vikt och betydelse, och individen i sådana fall uppenbarligen måste fullständigt stå tillbaka för det allmänna bästa, det måste anses oegentligt att, såsom i andra stycket av paragrafen skett, särskilt framhäva den enskildes personliga förhållanden. Med anledning av vad sålunda anmärkts har jag ansett paragrafens andra stycke böra utgå ur förslaget.

I 15 § meddelas bestämmelser om straff för utlännning, som efter att hava utvisats återvänder till riket utan tillstånd av Kungl. Maj:t. I fråga om denna paragraf har lagrådet förordat dels ett stadgande av innehåll, att sådan utlännning skall, då han anträffas, tagas i häkte, dels ock att bestämmelsen, att vid synnerligen mildrande omständigheter straffet för olovligt återvändande skall vara allenast böter, ur paragrafen uteslutes. De skäl, som av lagrådet härutinnan anförts, synas mig äga giltighet; och hava alltså de av lagrådet tillstyrkta ändringar vidtagits.

Slutligen har, jämväl i enlighet med lagrådets hemställan, den vid remitterade förslaget fogade övergångsbestämmelsen, att utvisning ej skulle ske för de i samma förslags 6 § under 5) omförmälda brott där de blivit begångna före den föreslagna lagens ikraftträdande, i förevarande förslag utelämnats.

Förutom de ändringar, jag nu omförmält, hava i förslaget vidtagits vissa jämkningar av redaktionell art.

Tiden för den föreslagna lagens ikraftträdande har bestämts till den 1 maj 1915.»

Föredragande departementschefen uppläste därefter det sålunda omarbetade förslaget till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas samt hemställde, att detta lagförslag måtte, jämlikt 87 § regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna hemställan, som biträdades av statsrådets övriga ledamöter, blev av Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifallen; och skulle nådig proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.
